

[Handwritten signature]

Item Code:

947

Participant Code:

506

വിഷയ: - सांस्कृतिक विकासाय संस्कृतम् ।

“

सांस्कृतिक विकसने

संस्कृतस्य अनिवार्यता ”

सांस्कृति इति पदस्य अर्थः किम् ? उ सामान्येन
अर्थः “सम्यक् करोति” इति । अस्माकं जीवनं
सांस्कृति विकसनं अत्यन्तापेक्षितम् भवति ।
मूल्यानां संभरणं भवति सांस्कृति । ये नराः
संस्कारेण कार्याणि कुर्वन्ति । ते जनाः

उत्तमं जन्मान् जनाः इति नाम्ना जानयन्ति ।
अत्याधुनिक सामाहिक जीवने सांस्कृति
अत्यन्तापेक्षितम् भवति । सांस्कृतीनां च्युतिः
मनुज जीवने फलेशः नाशः च भविष्यति ।
आस्मिन् लोकेऽपि सांस्कृतिक च्युतिः दृश्यते ।

08/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

किं किं मार्गेण तस्य विकसनम् साध्यः
इति अस्माकं विषयः । बहूनि मार्गाणि तत्र सन्ति
तस्य परिपोषणे । प्रथमं सांस्कृतिं अस्माकं
पृष्टान् पठन् स्वल्पं पठितं भवति ।
प्राचीन कालेऽपि विद्ये सांस्कृतिक कार्ये
भारतम् समुन्नता आसीत् । तस्य का
समुन्नतिं कारणं एकमेव तद् भवति
'संस्कृतम्' । संस्कृतम् इति पदस्य
अर्थः भवति 'सम्यक् क्रमाकृतः अथवा
सुष्ठु शब्दाकृतः' । तस्य तु पदस्य अर्थ एव
तद् भाषायाः आंशयं अस्ति । सांस्कृतिक
विकासाय संस्कृतम् अनिवार्यं भवति इति
मम विद्वजः । संस्कृतम् नित्यं गंगा इति
नदी रूपेण सांस्कृतिं प्रवहति । प्राचीन काले
सर्वे कार्येषु भारतम् अति प्रबला अभवत्
तस्य कारणमेव सांस्कृतिं अथवा संस्कृतम् ।

[Handwritten signature]
08/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

सांस्कृतं संस्कृतम् च द्विपदाः एकं रूप्यके
विमुखौ भवन्तः । संस्कृतम् विना सांस्कृतः
नास्ति । सांस्कृतं विना संस्कृतम् नास्ति ।
संस्कृतं बहवः सांस्कृतिकं कार्याणि
सोन्त । तद् समक्षे प्रथमम् गणनीया भवति
॥ माता पिता गुरु देवम् ॥ इति तैत्तरीय
उपनिषद् वाक्यः । एकम् मनुष्यः तस्य जीवन्
पठनीय आचार्य मर्यादा भवति च तस्य पितरौ
प्र सदा प्रणमति इति । इदं संस्कृतस्य संभावना
भवति । "सत्यं वद धर्मं चर" इति स भवति
मानव जीवनस्य मुख्यं लक्ष्यः । अतएव अपि
संस्कृतस्य संभावना भवति सांस्कृतिक मण्डले ।
बहवः उपनिषद् वचनानि सोन्त, तद् सर्वं
अस्मान् सांस्कृतं उन्नीतं प्राप्तुं साहाय्यं ।
॥ असतो मा सद् गमया तमसो मा ज्योतिर्गमया
मृत्योर्मा अमृतम् गमया ॥ इति

25
08/01

Item Code:

947

Participant Code:

506

വൃഹदारपथक अ उपनिषद् वचनम् आस्मिन्
समये प्रातः स्मरणीयः भवति । केचन केचन
मन्वाः सन्ति सांस्कृतिक विकसन मण्डले ।
संस्कृत साहित्ये वेदवाः कृतयः
सन्ति तत् कुडम्बस्य प्राधान्यता, समूहस्य
आवश्यकता, सांस्कृतिक आवश्यकता च
वर्णयति । संस्कृते हि इतिहासाः सन्ति ।
उक्तम् शमायणम् अन्यत् महाभारतम् ।
सुत उतल हि इतिहासे बहूनि च नायिका -
नायक जनाः सन्ति । शमायणे मर्यादा
पुरुषोत्तमम् इति जगयति कोस कोसल
राज कुमारः आस्ति "शशमः" तस्य प्रातव्रता
रत्नः अथवा सीता देवी आस्ति । लक्ष्मणाः
- ऊर्मिला आस्ति । भरत - माण्डवी आस्ति
शत्रुघ्न - श्रुतकात्ती च आस्ति शमायणे ।
इत्यानि च सुतानि जनाः भार्या - भर्तृ बन्धस्य

01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

समुद्रमध्ये मकुट उदाहरणानि सन्ति । एकं
राजा कथम् भवति इति प्रश्नस्य
उत्तरम् भवति श्रीरामः । तस्य एक लघु
जनाय सः तस्य प्रियतमाम् उपेषितः ।
एकम् कलत्रम् कथम् भवति इति प्रश्नस्य
उत्तरं भवति सीता देवा । ये जनाः सर्वाणि
मातृकापरः जनाः भवन्ति समुद्रमध्ये सामूहिक
मध्ये । किन्तु केचन जनाः भवन्ति रामायणे
उप्राधान जनाः सन्ति रामायणे । तेषु
आपि मातृकापरः । बालिनः कलत्रम् तारा ।
सा तस्य भर्तृरक्षणार्थम् प्रवर्त्तति । सा
अवदत् बालि " मा गच्छ " सू सुग्रीव समीपं
युद्धं न करोतु इति सा अवदत् किन्तु
बालि तस्य कलत्रस्य वाक्यं अवगप्य युद्धं
कृतः अन्तः अनन्तरं मारितः / मृतः । सा
एकम् उत्तमा महिलास्तस्य उदाहरणं भवति ।

08/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506.

अन्यत् उवाच राम उवाच भवति मयस्य पुत्री
 मण्डोदरी । सा शिवणं स्वस्य स्वस्यार्थं वदति
 उपदेशः कृत्वाति । किन्तु सः अपि तस्य
 कलत्रं अवगण्य मृत्युं प्राप्तः । हनुमान्
 एकम् उत्तमं भक्तः भवति श्रीरामस्य । ये भक्तः
 कथम् भवति इति प्रश्नस्य उत्तरं भवति
 हनुमन् । आतः कथम् भवति इति प्रश्नस्य
 उत्तरः भवति लक्ष्मणः भरत शत्रुघ्नादयः ।
 माता कथम् भवति इति प्रश्नस्य उत्तरम्
 भवति सुमित्रा । सा तस्य पुत्रं लक्ष्मणं
 इत्तम् उवाच । " रामं विदुः
 " रामं विदुः इत्यर्थम्
 मां विदुः जनकात्मजा
 अयोध्यां अत्वा विदुः
 गच्छ तात यथाऽसुखम् " इति
 इदं वक्त्रोक्ते आसौ सुमित्रामात्राः उद्कृष्टता ।

Jan 04 To 08

Item Code:

947

Participant Code:

506

इदम् भवति भारतीय संस्कृति ।
इदम् इतिहासे अपि आस्ति केचन निकृष्ट
जनाः । ते सांस्कृतिक च्युत्यः उदाहरणानि ।
"शवणः" - सः श्वे सर्वाणि कार्याणि
जानः किन्तु , सः विद्यासम्पन्नः भवति
सः सर्वज्ञानि भवति किन्तु सांस्कृतिक
शून्यः भवति । सः अपठन् कार्याणि जीवने
प्रायोगिक मण्डले / प्रावर्तिक मण्डले न
प्रकटीकृतः । तस्य सोदरी शूर्पणाखा अपि
सांस्कृतिक शून्या अभवत् । अनन्तर पुत्राय
इतिहासं

अनन्तर इतिहासं भवति
वेदव्यास विरचितम् महाभारतम् । तत्
इतिहासे वा कुटुम्बास्था विवृणोति ।
अप्यय वाण्डवाः इति गण्यः युधिष्ठिरः - भीम -
अर्जुन - नकुल - सहदेवादयः सर्वे उ सांस्कृतिक

04 01 25

Item Code:

947

Participant Code:

506

मूल्यमार्जिते जनाः । किन्तु कौरवाः इति प्रायिद्धः
दुर्योधनं दुर्योधन - दुशासन इति जनाः सांस्कृति
कार्ये निकृष्टाः अभवन् । शकुनिः इति
कथापात्रः , कर्णः न च निकृष्टाः इति गणयन्ति ।
किन्तु मनसा कर्णः सद्गुरुरूपः किन्तु दुष्कृतः
सुद्धः सुद्धः साकं निकृष्ट कार्याणि
कृतः । कर्णः विवेक शाली नासीत् ।
इदं ह्ये इतिहासे अस्माकं वृद्धि कार्याणि
पाठतः । सांस्कृत जनानां अथर अवस्था
दुष्कृतिनां अवस्था । सांस्कृत जनानां अवस्था
जीवित आरंभे शोभनीया किन्तु जीवितान्ते
अतीव घोरः । आतंकाभिः कष्टः भवति ।
ये जनाः पुनानि इतिहासानि पठित्वा तस्य
प्रावृत्तिक मण्डले प्रकटीकृतः ते जनाः जीवने
जयं प्राप्नोति । इतत् इतिहासाः संस्कृते
लिखितः । अथः संस्कृतम् सांस्कृतिक

20
ജനു 01

Item Code:

947

Participant Code:

506

सविशेषं प्रथमम् अर्हति ।

संस्कृते पञ्चमहाकाव्यानि सन्ति ।
कालिदास विरचितम् कुमारसम्भवम् रघुवंशं
च , भारविना किराताजुनीयम् , श्रीहर्षस्य
नेषधम् , माघस्य शिशुपालवधम् ।

कुमारसम्भवस्य प्रतिपाद्यः विषयः भवति सुब्रह्मण्य
जननम् । इतत् काव्ये सर्वाणि बहूनि जनाः

उत्तमजनाः इति कल्पितः । रामायण प्रतिपाद्यं
रघुवंशे सांस्कृत-दुष्कृत जनानां कार्याणि
अहं प्रतिपाद्यतः । मध्यभास्व रूढं महाकाव्ये

सूर्यवंशस्य अथवा इक्ष्वाकु वंशस्य कथा एव
प्रतिपाद्यः । रघुणां आरभ्य अग्निवर्णन
पर्यन्तं क महाराजानां जीवचरितानि सन्ति ।

महाभारत इतिवृत्तं स्वीकृतः किराताजुनीयस्य
सांस्कृत-दुष्कृत जनाः के इति वयम्

25/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

ജ്ഞാനം: 1. श्री हर्षण विरचितम् महाकाव्यं अस्ति
नैषधीय महाकाव्यं चरितम् । युतल काव्ये
नल - दमयन्त्याः कथा इव सविशतः प्रति-
पाद्यः । दमयन्ती इव कथाप्रान्तम् कुममादमा
वनितायाः उदाहरणम् । सांस्कृतिक वनितायाः
उदाहरणं अस्ति दमयन्ती । महाकाव्यापरं
केचन नाटकानि संस्कृते लिखितः इक
अस्ति कालिदास विरचितम् अभिज्ञान
शकुन्तलम् । शकुन्तला - द्रुप्यन्तयोः प्रेम विवाहं
अनन्तरं जीवनं आपि प्रतिपाद्य विषयः ।
इदम् नाटके कण्वस्य उपदेशं आस्ति ।
आस्मिन् युगोऽपि इदम् उपदेशं साविशेष
ग्रहणं अस्ति । नारीणाः कथम् अस्ति,
कुटुम्ब कार्यं कथम् प्रचलति इति अनेके
समस्यानां उत्तरः अस्ति क्व वनोकस्यः
पालित पिता इव कण्वस्य अ उपदेशं

Handwritten signature

Item Code:

947

Participant Code:

506

संस्कृते अनेकाः अन्य कृतयः संजातः ।

क्षुद्र हेतुसंघातं, मेघदूतम्, देशकुमारचरितम्
 च भवति ।

संस्कृते अष्टादश पुराणम् भवति
 वासेन लिखितं । इतादृशेषु ग्रन्थेषु आपि
 कथा रूपेण नन्म - तिन्म विवृणोति ।
 इदं ग्रन्थ पारायणेन अस्माकं विवेकशक्तिः
 समुन्नतम् भवति ।

मत्स्य - मार्कण्डेय
 - भाविष्य - भागवत - ब्रह्मपुराणं - ब्रह्माण्ड
 पुराणं - ब्रह्मवैवर्त्सपुराणं - विष्णु - वायु -
 वामन - वराह - आग्नि - लिङ्गा - कूर्म - स्कन्द
 - नारद - श्रीशिव इत्यानि भवान्ति अ

अष्टादश पुराणानि, इत्यानि अनन्तरं १८

(अष्टादश) उपपुराणानि सन्ति अस्माकं

संस्कृते । संस्कृतं - संस्कृतस्य उन्नतार्थम्

नलन्दा - तक्षाशिला - विक्रमाशिला इति नाम्ना

947

Item Code:

947

Participant Code:

506

वदूनि सर्वकलाशान्ना. सान्ति ।

संस्कृत साहित्ये आषु सुप्रधान

कथा साहित्याः सान्ति । पञ्चतन्त्र - हितोपदेश

- वृहत्कथा - वृहत्कथामञ्जरी - कथासरित्

सागरः - वेताल पञ्चविंशति - जातकमाला

इति केचन ग्रन्थाः । इदं कथा साहित्ये

विष्णुशर्मा प्रणीतम् पञ्चमृगादयः कथा

भवति पञ्चतन्त्रम् । इदम् ग्रन्थे ५

तन्त्राणि सान्ति । मित्रलाभः - मित्रभेदः -

काकोलुकीयम् - लब्धप्रणाशः - अपरीक्षित

कारकं इति । अमर शक शक्तिः मादिलारोष्य

राज्यस्य राजः पुत्रः मूर्खाः अभवन् । इदं

कथां श्रुत्वा ते सांस्कृतिनः - विवेक शालिनः

च अभवन् । इदं संस्कृत भाषायां मौक्तिकं

रचना भवति । कथादृशः ग्रन्थः भवति

नारायण पाण्डित विरचितं हितोपदेशः

01/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

संस्कृते रत्न सज्जरः भवति सुभाषितम् ।
" सुष्ठुः भाषितं " इति तस्य निर्वचनम् ।
मानवान् जीवन् जीवने अमूल्य मूल्यान्
स्वीकरन्तुम् श्लोकाः सान्त सुभाषा
सुभाषितानि । संस्कृते अनेक सुभाषा
सुभाषित ग्रन्थाः सन्ति । सुभाषित
अष्टाकारः, सुभाषितावलि केचन सुभाषित
ग्रन्थानां उदाहरणानि भवन्ति ।

सुत-सांस्कृतिक सुवम् सांस्कृतिक
कृतीनां श्रेष्ठः भवति । अस्माकं संस्कृतम्
वेद - वेदाङ्ग - देश दर्शन - अ उपनिषद् -
पुराण - उपपुराण - महाकाव्य - कथा साहित्य
सम्पुष्टम् भवति संस्कृतम् ।

केचन आधोष - अनुष्ठानकलायां
सम्मेलितः भवति भारतम् । सुत-संस्कृतस्य
स्वाधीनमेव । आवणाधोषाः, दीपावलि

[Handwritten signature]
04/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

दुर्गाष्टमी - विजयदशमी - नारिपूजा - मानुपूजा
- प्रकृतिपूजा - पोङ्कल - क्षाति आनि विशेष
उ उत्सवेन अ आन्दोलनं भवति भारतम्
तेय्यम् - मुडियेडु क्षाति अनुष्ठान कलायां
पासिद्धः भवति अस्माकं केरल देशः
इदम् सर्वे सांस्कृतिक विकसने साहायकं
भवति । इतत् सर्वम् संस्कृतस्य
अ स्वाधीनमेव । मातृ च वन्दितं सांस्कृतिक
विद्ये विद्ये भारतं विना नास्ति ।
मातृ - ईश्वरं क्षाति गण्यः सांस्कृतिकः
भवति अस्माकं सांस्कृतिकः ।
किन्तु अधुनानुन काले सांस्कृतिक
सूत्य शोषणं आस्ति । तस्य कारणेण
कारणमेव "संस्कृतस्य अभावं" आस्ति ।
अद्यतन भारतीय जनाः पश्चात्य राष्ट्र
जमनार्थं वैदेशिक सांस्कृतिक स्वीकृत्य

[Handwritten signature]
04/01/25

Item Code:

947

Participant Code:

506

भारतीय सांस्कृतिक, संस्कृतम् च अवगणीयः।
उत मा करोतु । अस्माकं संस्कृतम्
अस्माकं माता / जन्मा इव कृत्वा
अस्माकं सांस्कृतिकं उन्नतिं प्राप्तुं प्रयत्नं
कुर्मः । उच्च भारतम् स विद्ये समीपं
उन्नतिं प्राप्तुं प्रयत्नं कुर्मः ।
"जन्नी जन्म भूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी"।
अस्माकं माता, भारत (अजन्मभूमिः)
अस्माकं सांस्कृतिकः, अस्माकं संस्कृतम्
स्वयम् स्वर्गादपि गरीयसी ।

x ————— x

[Handwritten signature]